VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

JAANA KANKAANPÄÄ

Suklaasydän-kappaleesta muodostui nopeasti rakastettu iskelmäklassikko.

Suklaasydämen svengi tarttui

”Kun nuoren miehen ujoimman
Näin pöydässä pienen kahvilan,
Niin syystä jota tiedä en,
Sain hältä suklaasydämen.”

Brita Koivunen (s. 1931) sulatti suomalaisten sydämet vuonna 1956 Scandia-merkille levyttämällään Suklaasydän-käännösiskelmällä, jonka oli sanoittanut Saukki (oik. **Sauvo Puhtila**).

Mama’s Pearls -nimisen alkuperäisversion tulkitsi amerikkalainen **Margaret Whiting** vain vuotta aiemmin, tosin suurta suosiota vaille jääden.

Britan tulkitsemasta ja **Erkki Melakosken** sovittamasta Suklaasydämestä muodostui nopeasti rakastettu iskelmäklassikko.

Kepeää jazzia kultalevylle

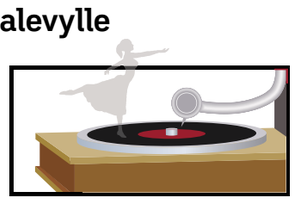

”Suklaasydän, tinakuoret,
aina murtuu sulaen.
Niitä tarjoo miehet nuoret,
aitoja vain saa mä en.”

Jazzin ja huolettoman laulun kepeä yhdistelmä kelpasi sekä perinteisen tanssimusiikin että amerikkalaisen rock’n’rollin ystäville. Laulu pärjäsi kaupallisesti, sillä siitä tuli maamme historian toinen virallinen kultalevy **Annikki Tähden** Muistatko Monrepos’n jälkeen.

Myös laulaja **Reijo Kallio** tulkitsi nuoruuden viattomuudella Suklaasydämen lähes samanaikaisesti Koivusen kanssa.

Levytysvuosi 1956 oli vilkas vuosi myös poliittisesti. Yleislakko pysäytti Suomen, Urho Kekkonen valittiin tasavallan presidentiksi ja Neuvostoliitto luovutti Porkkalan vuokra-alueen takaisin.

Pysyvä jälki popkulttuuriin

Suomalaiseen populaarikulttuuriin Suklaasydän jätti pysyvän jälkensä. Sävelmä aloitti Suomessa jazziskelmän aikakauden, joka kesti 1960-luvun alkupuolelle asti. Musiikkityylissä perinteiset ainekset ja kansainväliset virtaukset sekoittuivat iloisesti keskenään.

Neljä vuosikymmentä myöhemmin kappaleen bumtsi-bum-kertosäkeen nappasi MTV3-kanavan samanniminen musiikkiohjelma. Oman versionsa ikivihreästä on levyttänyt lähes parikymmentä artistia.

Konttorista konserttilavoille

Ennen läpimurtoaan Brita Koivunen osallistui iskelmälaulukilpailuun, kuten moni muu naislaulaja tuohon aikaan. Voitettuaan ulkomaisten laulujen sarjan pääsi konttorineitinä aiemmin työskennellyt laulajatar esiintymislavoille ja lopulta levyttämään.

Suklaasydämen jälkeen Brita teki myös useita muita hittejä ja esiintyi iskelmäelokuvissa. Hän oli pitkään avioliitossa Scandian kakkosjohtajan **Paavo Einiön** (1925–2006) kanssa.

RIKU-MATTI AKKANEN

YRTTIMAAN TARINOITA

Yrttiselleriä ikkunalaudalle

Olympian kisat ovat neljästä antiikin Kreikan urheilukilpailusta tunnetuimmat. Vähemmän tunnetuissa Nemean kisoissa kamppailtiin muun muassa juoksussa, painissa ja keihäänheitossa.

Nemean kisojen voittaja sai päähänsä villiselleristä sidotun seppeleen. Kasvia pidettiin myös kuoleman symbolina, sillä selleripuskassa piileskellyt käärme oli puraissut Nemean kuninkaan poikaa kohtalokkain seurauksin.

Selleriä on useita muotoja. Mukula- eli juuriselleri kasvattaa juurimukulan, varsiselleri kimpun varsia. Jälkimmäistä kutsutaan toisinaan ruoti- tai lehtiselleriksi.

Näiden lisäksi on olemassa yrttiselleri eli selleripersilja tai leikkoselleri. Yrttiselleriä suositaan erityisesti Kaukoidän keittiössä. Ulkonäöltään se muistuttaa silolehtistä persiljaa.

Kaikissa kolmessa on raikas sellerin maku, mutta yrttiselleri on maultaan aromikkain. Kolmikon nopeakasvuisimpana ja helppohoitoisimpana yrttisellerin soisi yleistyvän. Se sopii ruukkuun ja ikkunalaudalle.

Sellerit kuuluvat laihduttajan ruokavalioon – ellei satu olemaan niille allerginen. Sellerin väitetään kuluttavan aineenvaihdunnassa enemmän energiaa kuin mitä se sisältää. Tuore selleri vähentää sokerinhimoa. Pitkän esikasvatuksen vaativaa selleriä voi kylvää kasvatuslamppujen alle jo helmi–maaliskuussa. Sydäntalvella voi kylvää myös keittiön ikkunan yrttisellerit.

TOPI LINJAMA

RAMI MARJAMÄKI

Kevin Friedrich, Kimmo Mattila ja Aaro Luukinen tapailevat ensimmäisiä säveliä kauripuisilla harmonikoilla. Kaksi soittimista on nyt matkalla Uuteen-Seelantiin.

Ensimmäiset kauripuiset harmonikat

Savu nousi sirkkelistä, kun Aaro Luukinen ryhtyi rakentamaan uusiseelantilaisten kansallispuusta kolmea harmonikkaa. Yli satavuotiaasta talosta saatu vanha purkupuu laivattiin maailman toiselta laidalta.

IKAALINEN (MT)
Kolme miestä soittaa rinta rinnan. Kolme pohjalaistyyppistä kaksirivistä harmonikkaa ovat sisaruksia, jotka pian erotetaan.

Niiden nimet ovat Synty, Kasvu ja Lähtö.

Kaksi niistä lähtee kohti Uutta-Seelantia. Yksi jää Ikaalisiin. On kyse historiallisesta hetkestä Ikaalisten käsi- ja taideteollisessa oppilaitoksessa.

”Nämä ovat maailman ensimmäiset kauripuiset harmonikat”, esittelee Suomen Harmonikkainstituutin johtaja **Kimmo Mattila.**

Harjaantumattomasta korvasta harmonikkojen ääni kuulostaa harmonikalta, ehkä hiukan terävältä sellaiselta. Asiantuntijat kehuvat ääntä vahvaksi ja soinnikkaaksi.

”Olen vasta aloittelija mutta odotan innolla pääsyä tutustumaan soittimiin perusteellisesti”, iloitsee uusiseelantilainen Kansainvälisen Harmonikkaliiton lähettiläs **Kevin Friedrich**, jonka matkassa kaksi soittimista on lähdössä maapallon toiselle puolelle.

Ikaalisten käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen ja Suomen Harmonikkainstituutin yhteistyönä valmistetut kauripuiset harmonikat on rakentanut soitinrakentaja-artesaani **Aaro Luukinen**.

Suojeltu kansallisaarre

Ajatus kauripuisesta harminokasta syntyi Kevin Friedrichin päässä monta vuotta sitten. Kauripuu on uusiseelantilaisille kansallisaarre.

Sellainen voi kasvaa yli 50 metriä korkeaksi, ympärysmitaltaan 14-metriseksi ja elää jopa 2 000 vuotta.

Uuden-Seelannin alkuperäiskansa maorit ovat käyttäneet kauripuuta veneiden ja asumustensa rakentamiseen. Myöhemmin rakennusteollisuus on käyttänyt sitä niin ahkerasti, että Uuden-Seelannin kaurimetsät olivat tuhoutua kokonaan. Nyt puulaji on suojeltu.

Vieraillessaan säännöllisesti Ikaalisissa Friedrich kertoi ideastaan. Idea kauripuisesta harmonikasta vaikutti aluksi kummalliselta, sillä yleensä harmonikan valmistuksessa käytetään terveleppää, pähkinäpuuta, vaahteraa tai kirsikkapuuta.

”Projektissa otettiin suuri riski. Kukaan ei voinut tietää sopisiko kauripuu harmonikan rakentamiseen”, Kimmo Mattila kertoo.

Puut vanhasta talosta

Harmonikan valmistukseen tarvittiin vanhaa, pitkään kuivunutta puuta.

”Kauripuun solut jatkavat eloaan vielä vuosikymmeniä, vaikka puu olisi kaadettu”, tietää Friedrich.

Nyt valmistuneiden kolmen soittimen kaurin lahjoitti uusiseelantilainen puuseppä **Artur Maich**. Puut ovat peräisin yli sata vuotta vanhan talon rakenteista. Suomeen puut toimitettiin kaksi vuotta sitten.

”Puun piti ensin tottua suomalaiseen ilmastoon, jotta sitä uskalsi alkaa työstää”, Luukinen kertoo.

Sirkkeli savuten

Kauripuu paljastui melko haastavaksi materiaaliksi. Savu nousi sirkkelistä, kun puuta alettiin ensimmäistä kertaa leikata Ikaalisissa.

”Puu on kovempaa kuin mihin olemme tottuneet. Siinä ei ollut oksia. Vaikka puu oli vanhaa ja kovaa, se oli myös haurasta ja helposti lohkeavaa. Todella haastavaa”, kuvailee Aaro Luukinen.

Kaikkein vaikeimmaksi vaiheeksi soitinrakentaja kertoo harmonikkojen maskien puuleikkausten teon.

”Sain tehtäväkseni käyttää kauripuuta niin paljon kuin mahdollista. Vain soitinten välipohjassa on hiukan mahonkivaneria.”

Soitinten uusi ilmastonvaihdos otettiin ennakolta huomioon. Koneiston pitäisi kestää kosteudenvaihtelua.

Parhaat soitinrakentajat

Kauripuiset harmonikat ovat Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitokselle uusi ylpeyden aihe.

”Ne kertovat suomalaisesta soitinrakentamisen ja koulutuksen tasosta”, kehuu Kimmo Mattila.

Harmonikanrakennuslinja perustettiin Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen vuonna 1995. Opetuksessa keskityttiin alun perin soitinten huoltoon, sillä alan koulutusta ei Suomessa ollut aiemmin lainkaan ja soittimia oli maassa paljon.

”Koulutuksella on saatu luotua Suomeen aivan uusi ammattikunta ja suuri joukko yrittäjiä”, iloitsee harmonikanrakennuslinjan rehtori **Tapio Nystén**.

Vuodesta 2000 alettiin huollon rinnalla opettaa myös harmonikan rakentamista. Harmonikkalinjalle otetaan sisään vain pari opiskelijaa vuodessa. Opiskelijoiden kokonaismäärä linjalla on 10–12.

”Yrittäjyys on alan toimeentulon perusta. Menestyviksi yrittäjiksi pääsevät vain parhaista parhaat soitinrakentajat. Mutta huollon ja korjauksen puolellakin töitä riittää.”

Musiikkitausta on soitinrakentajalle tärkeä lähtökohta, Tapio Nystén tietää.

”Mitä paremmin ymmärtää musiikkia, sitä paremmin ymmärtää soittimen käyttöä ja toimintaa. Ne käyvät käsi kädessä. Loistavakaan puuseppä ei pysty rakentamaan soittimia, jos ei ymmärrä mitään musiikista.”

STINA HAASO

Kauripuun työstäminen vaatii aikaa ja helliä käsiä. Kauniit yksityiskohdat ovat syntyneet Aaro Luukisen käsissä.

Soitinrakentaja on yleensä yrittäjä

Oriveteläinen Juuso Lindberg suunnittelee perustavansa yrityksen veljensä kanssa valmistuttuaan soitinrakentajaksi.

IKAALINEN (MT)
Suomessa on yli sata soitinrakennusalan yritystä. Suurin osa niistä on mikroyrityksiä.

”Suomeen tuodaan ulkomailta paljon soittimia, joten jo pelkästään niiden huolto, viritys ja korjaus tarjoavat paljon töitä. Myös ammattimuusikot tarvitsevat alan osaamista”, tietää Ikaalisten käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen rehtori **Joni Liukkonen**.

Soitinrakentaminen on Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen ehdottomasti suosituimpia linjoja. Alan opetusta on annettu Ikaalisissa vuodesta 1984.

”Pääsääntöisesti kaikki Suomen soitinrakentajat ovat täältä lähtöisin. Loistava esimerkki on **Juha Ruokangas**, jonka yritys toimii maailmanlaajuisesti.”

Nuorisotakuu iso riski

Liukkonen kiittelee soitinrakennusalan opiskelijoiden tasoa. Oppilaitokseen hakee vuosittain kaksinkertainen määrä ensisijaisia hakijoita sisäänotettavien määrään verrattuna.

”Tänne päätyy vain harvoin nuoria, jotka huomaavat olevansa väärällä alalla.”

Liukkonen pitääkin nuorisotakuuta vakavana riskinä.

”Ei ole kenenkään etu, jos järjestelmä alkaa tuupata opintoihin nuoria, jotka eivät tiedä vielä, mitä haluavat elämällään tehdä. Esimerkiksi soitinrakennusalalle hakeutuvalla pitää olla tiettyä kypsyyttä. Kun pyritään alalle, missä pääsääntöisesti työllistytään yrittäjänä, pitää olla oikea tahtotila.”

Liukkonen arvioi, ettei 16-vuotias välttämättä ole kypsä yrittäjäksi.

”Se on raadollista ja rankkaa. Oppimisvalmiudet ovat esimerkiksi viittä vuotta vanhemmalla ihan toisenlaiset.”

Yrittäjäksi tulevaisuudessa

Yrittäjyys ei pelota tulevaisuuden soitinrakentajia.

”Jos tämä ala kiinnostaa, yrittäjyys on realistisin tulevaisuudenkuva”, tietää jurvalainen **Jani Rinta-Keturi**, 23.

Rinta-Keturi opiskelee Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa toista vuotta soitinrakennuksen artesaaniksi.

Myös oriveteläinen **Juuso Lindberg**, 30, opiskelee Ikaalisissa ensimmäistä vuotta soitinrakennusta ja harkitsee oman yrityksen perustamista.

”Ajatuksena on perustaa veljen kanssa yhteisyritys. Hyvin todennäköisesti kotipaikkakunnalle. Tämä ala antaa mahdollisuuden tehdä töitä siellä, missä haluaa.”

STINA HAASO